

RAPPORT

PRIVAT EIERSKAP I NORGE 2021

MENON-PUBLIKASJON NR. 52/2023

Av Per Fredrik F. Johnsen og Leo Grünfeld

Forord

Menon Economics har på oppdrag for NHO kartlagt eierskapet i Norge i perioden 2014 til 2021, med et særlig fokus på norske private eiere og lokalt eierskap.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap med kompetanse i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå.

Vi takker NHO for et spennende oppdrag og for gode innspill underveis i prosjektet. Forfatterne står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

April 2023

Leo Grünfeld
Prosjektansvarlig
Menon Economics

April 2023

Per Fredrik F. Johnsen
Prosjektleder
Menon Economics

Innhold

SAMMENDRAG	3
1. DATAGRUNNLAG, SENTRALE BEGREPER OG METODE	5
1.1. Datagrunnlag	5
1.2. Metode for identifisering av ultimate eiere	5
1.3. Definisjon av private eiere og andre eierkategoriseringer	5
2. EIERSKAP I NORGE	6
2.1. Eierskap i Norge i dag	6
2.2. Utvikling i eierskap i Norge over tid	8
3. NORSK PRIVAT EIERSKAP I ULIKE NÆRINGER	12
4. PRIVAT EIERSKAP PÅ TVERS AV FYLKER OG SENTRALITET	15
4.1. Privat eierskap på tvers av fylker	15
4.2. Norsk privat eierskap langs sentrum-periferi-aksen	17
VEDLEGG 1 – DATAKILDER	19
Menons eierskapsdatabase	19
Menons regnskapsdatabase	19
VEDLEGG 2 - METODE	20
Metode for identifisering av ultimate eiere	20
Om beregningen av eierskapets bidrag til verdiskaping og sysselsetting	20
Om privat eierskap	21
VEDLEGG 3 – NORSK PRIVAT EIERSKAP I KOMMUNER	22
VEDLEGG 4 – BO- OG ARBEIDSMARKEDSREGIONER	24

Sammendrag

Menon Economics har på oppdrag fra NHO kartlagt eierskapet i Norge over perioden 2014-2021. Vi har hatt et særlig fokus på norske private eieres rolle i næringslivet og andelen lokale eiere blant disse. Med privat eierskap menes eierskap hvor den ultimate eier er en norsk person og med lokal eier mener vi private eiere bosatt i samme bo- og arbeidsmarkedsregion som der virksomheten er lokalisert. Norske private eiere står for en stor del av eierskapet i norsk næringsliv, og står for majoritetseierskapet i nesten 85 prosent av norske foretak med ansatte i 2021. I 2021 var utenlandsk eierskap, målt som andel av verdiskaping, større enn privat eierskap for første gang i tidsperioden vi har analysert. Utenlandsk eierskap utgjorde med 36 prosent av samlet verdiskaping. Norske private eieres andel av verdiskapingen i næringslivet lå i 2021 på 35 prosent, en nedgang på 4 prosentpoeng siden 2018, mens sysselsettingsandelen lå på 58 prosent. Majoriteten av privat eierskap er lokalt eierskap. Hele 22 prosent av verdiskapingen i norsk næringsliv og 39 prosent av sysselsettingen er eid av lokale eiere.

Det er store forskjeller i private eieres eierandel i ulike næringer, der private eiere ofte er sterkt representert i hjemmemarkedsfokusede og arbeidsintensive næringer som bygg og anlegg og handel, men mindre til stede i høyproduktive og kapitalintensive næringer som olje og gass. Et unntak er sjømatnæringen som er Norges nest største eksportnæring, kjennetegnes med høy produktivitet og som har høy andel både privat og lokalt eierskap.

Eierskap har en viktig betydning i norsk næringsliv på flere måter. Aktive og kompetente eiere bidrar i seleksjonsprosessen der de riktige og lønnsomme bedriftene og prosjektene får riktig mengde kapital. Videre skal kompetente eiere, sammen med bedriftens ledelse, stake ut kurs og forene sine egne mål med ledelsen og de ansatte sine mål. Til slutt må eieren av kapitalen klare å tilføre bedriften relevant kunnskap, erfaring, nettverk og mulige samarbeidspartnere. Oversikt over utvikling i eierskap er også relevant i et regulatorisk perspektiv, der vridninger mot enkelte eierkategorier over tid kan indikere skjevheter i reguleringer eller i utformingen av skattesystemet.

Med bakgrunn i Menon eierskapsdatabase har vi kartlagt eierskapet i Norge. Vi har fordelt eierskapet på fire ulike eierkategorier, nemlig norske private eiere, offentlige eiere, utenlandske eiere og stiftelser og andre selveiende organisasjoner. I 2021 stod norske private eiere bak 35 prosent av verdiskapingen og 58 prosent av sysselsettingen i privat næringsliv. Andelen norske private eiere har falt noe siden 2018. I 2021 var for utenlandsk eierskap, målt som andel av verdiskaping, for første gang større enn privat eierskap i tidsperioden vi har analysert. Utenlandsk eierskap utgjorde med 36 prosent av samlet verdiskaping. Offentlig eid verdiskaping lå på 22 prosent av verdiskapingen i næringslivet, mens stiftelser og andre selveiende organisasjoner stod bak de resterende 7 prosentene.

I tillegg til de fire eierkategoriene har vi splittet privat eierskap på henholdsvis lokalt og øvrig privat eierskap. Med lokalt eierskap mener vi private eiere bosatt i samme bo- og arbeidsmarkedsregion som der virksomheten er lokalisert. Det er første gang i norsk sammenheng at man har sammenstilt en oversikt over lokalt eierskap betydning i næringslivet. Vår kartlegging viser at lokalt eierskap er overraskende viktig og utbredt i norsk næringsliv. Majoriteten (63 prosent) av privat eierskap er lokalt eierskap, målt i andel av verdiskaping. Måler man lokale eieres andel av sysselsetting i norske privateide foretak, så står de for 2/3 av sysselsettingen. Dette er en viktig innsikt fra et perspektiv der lokale og nasjonale eiere kan fylle ulike roller som eiere. Det er også en viktig innsikt fra et næringspolitisk perspektiv.

Når vi ser på utviklingen i de ulike eierkategoriene sin andel av verdiskapingen de siste fem årene, ser vi indikasjoner på at private eieres verdiskaping i mindre grad er konjunkturutsatt enn verdiskapingen knyttet til

utenlandske og offentlige eiere. Offentlige og utenlandske eiere hadde begge et fall i verdiskapingsandelen i forbindelse med oljekrisen som traff Norge i 2014, noe som også preger de påfølgende årene.

Det at norske private eiere står bak en høyere andel av sysselsettingen enn av verdiskapingen må i særlig grad ses opp mot ulike eieres tilstedeværelse i ulike næringer. Norske private eiere er tydeligst til stede i næringer som bygg og anlegg, næringsmiddelindustri, handel og reiseliv. Dette er næringer som er hjemmemarkedsfokuserte og relativt arbeidsintensive, og hvor markedene ofte er geografisk adskilt, slik at nærhet mellom eier og virksomhet er relevant. Et unntak er sjømatnæringen som er Norges nest største eksportnæring, kjennetegnes med høy produktivitet og som har høy andel både privat og lokalt eierskap. På motsatt side står private eiere for en svært liten eierandel innen eksempelvis kraftproduksjon og olje og gass, som er mer kapitalintensive næringer. Andre årsaker til en relativt lav verdiskapingsandel for private eiere er at offentlige og utenlandske eiere i gjennomsnitt er betydelige større, både i form av porteføljen de forvalter og selskapene som eies. Dette gir utslag i verdiskapingsandelen ettersom store selskaper ofte har høyere verdiskapning per ansatt, og fordi større og mer differensierte investorer har mulighet til å gjennomføre større og mer risikable prosjekter, som igjen er forventet å gi høyere avkastning.

Til slutt har vi sett på privat eierskap fra et regionalt perspektiv. Her ser vi tydelige tegn til at private eiere er viktigere utenfor de største byene. Årsaken til at Rogaland skiller seg så tydelig fra resten av landet er at olje- og gassnæringen står for en stor andel av verdiskapingen i regionen. Forskjellen er dermed i større grad drevet av næring enn av geografi. Videre ser vi at private eiere er viktigst for verdiskapingen i Vestfold og Telemark, Agder og Nordland, mens storbyregionene Viken, Oslo, Vestland og Trøndelag er regioner der private eiere relativt sett står for en lavere andel av verdiskapingen. Når det kommer til hvordan sysselsetting fordeler seg på eiertyper, så er det tydelig at privat - og særlig lokalt - eierskap er viktigere jo mindre sentral kommunen er. Jo mindre sentral en lokalisering er, jo større er det norske private eierskapets andel av sysselsettingen. Dette drives av at lokalt eierskap langt høyere og viktigere for de mindre sentrale kommunene enn for de mer sentrale, mens øvrige private eiere er relativt stabil på tvers av sentralitetsklasser.

1. Datagrunnlag, sentrale begreper og metode

I dette kapittelet presenterer vi datagrunnlaget og metoden som ligger til grunn for kartleggingen av privat eierskap i Norge. Videre følger definisjoner og forklaringer på hva som legges i begrepene og kategoriene vi benytter i denne rapporten.

1.1. Datagrunnlag

I analysene er det benyttet norske registerdata på foretaksnivå. Dataene dekker både regnskaps- og eierskapsinformasjon, kombinert i ett felles datasett. Sett bort fra enkeltpersonforetak, som utgjør en liten del av omsetningen i de fleste bransjer, inkluderes alle norske foretak i datagrunnlaget. Vi har i tillegg valgt å holde finansnæringen og offentlige helseforetak utenfor statistikken. Dataene er levert av Dun & Bradstreet.

For å kartlegge eierskap benyttes Menons Eierskapsdatabase. Menon Eierskapsdatabase dekker eierskapet i alle norske foretak for perioden 2014 til 2021. Eierskapsdataene baseres på det offentlig tilgjengelige aksjonærregisteret. Se Vedlegg 1 – Datakilder for mer utfyllende beskrivelse av Menons regnskapsdatabase og eierskapsdatabase.

1.2. Metode for identifisering av ultimate eiere

I bearbeidingen av eierskapsdataene begrenser vi datasettet til å gjelde de 30 største eierne per foretak. For de fleste foretak vil dette utgjøre tilnærmet 100 prosent av eierskapet. Eierskapet rulles bakover i flere ledd, slik at vi til slutt ender opp med de ultimate eierne. Ved å fokusere på den ultimate eieren kan vi kartlegge hele eierskapsstrukturen i norsk næringsliv på ulike eiertyper.

For selskap med mer enn 30 eiere, er det en residual med ukategoriserte eiere. I tillegg er det enkelte selskap som mangler eierskapsinformasjon i aksjonærregisteret. I den nasjonale statistikken som vi presenterer nedenfor opererer vi ikke med ukategoriserte selskaper som egne kategorier, men fordeler i stedet disse forholdsmessig på de andre eiertyperne i henhold til deres eierbrøk. De ukategoriserte eierne og minoritetspostene utgjør samlet sett omtrent 12 prosent av sysselsettingen i norsk næringsliv i 2021¹.

1.3. Definisjon av private eiere og andre eierkategoriseringer

I denne rapporten skiller vi mellom fire ultimate eiertyper:

- 1) **Privat eierskap** inkluderer alle norske fysiske enkeltpersoner og familier sine eierskap, uavhengig av hvordan eierskapet er organisert.²
- 2) **Offentlig eierskap** inkluderer statens, fylkeskommunenes og kommunes samlede eierskap.
- 3) Kategorien **selveiende** inkluderer stiftelser, samvirke-eierskap som landbrukssamvirker, boligbyggelag, kundeeide organisasjoner, foreninger, pensjonskasser osv.
- 4) **Utenlandsk eierskap** inkluderer alle typer utenlandske eiere uavhengig av om disse er personer, offentlige eller stiftelser/medlemsbedrifter.

¹ Andelen er ukategoriserte og minoritetsposter er høyere i 2021 sammenlignet med tidligere år ettersom ikke alle bedrifter har levert regnskap til Brønnøysundregistrene for 2021 enda.

² Se Vedlegg 2 - Metode for mer om privat eierskap

2. Eierskap i Norge

I dette kapittelet presenterer vi resultatene av kartleggingen. Først presenterer vi fordelingen av de ulike eierskapskategoriene i Norge, før vi ser på utviklingen i disse over tid.

2.1. Eierskap i Norge i dag

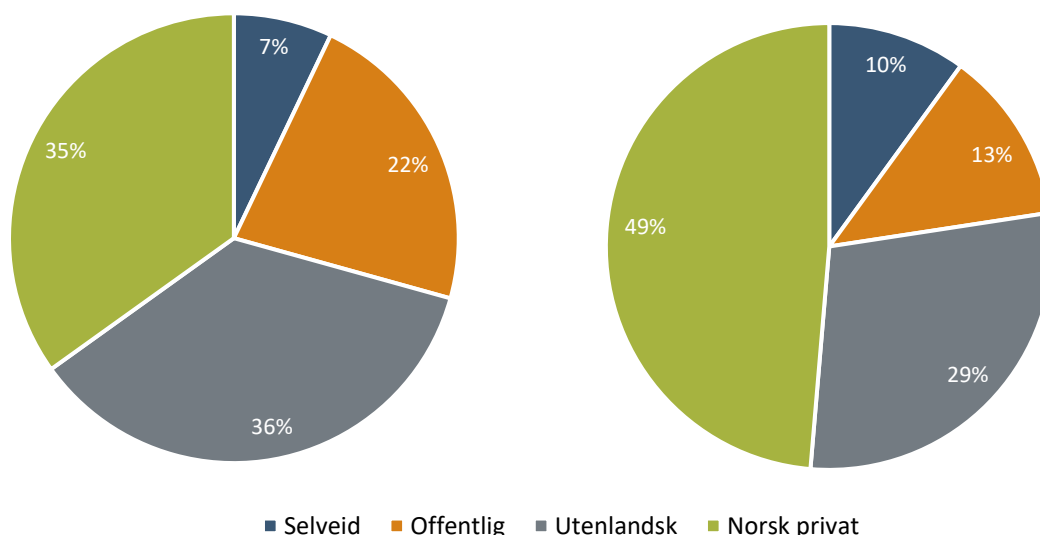
Når vi kombinerer foretaksdata med eierskapsinformasjon vekker vi eierskapets bidrag til sysselsetting og verdiskaping i foretaket i henhold til eierens eierandel. Eksempelvis, dersom et foretak eies 70 prosent av norske personer og 30 prosent av en utenlandsk eier, så fordeler vi 70 prosent av foretakets sysselsetting og verdiskaping til det norske private eierskapet.

Figur 1 viser hvordan verdiskapingen i norsk næringsliv fordeler seg på ulike eierskapskategorier.³ Figuren til venstre viser samlet for norsk næringsliv, mens figuren til høyre viser fordelingen når vi ekskluderer operatører innen olje- og gassutvinning.⁴

VERDISKAPING

Verdiskapingen i en bedrift er definert som summen av lønnskostnader og bedriftens driftsresultat, korrigert for kapitalslit og nedskrivninger. Med andre ord kan verdiskapingen forstås som summen av bedriftens avkastning som går til henholdsvis arbeidstakere (lønn), kapitaleiere (overskudd), kreditorer (renter) og stat og kommune (skatt). Dette er også kjent som bruttoprodukt eller BNP i nasjonal kontekst. Verdiskaping er en av de mest sentrale samfunnsøkonomiske størrelser, fordi det er den som legger grunnlag for velferd gjennom langsiktige private og offentlige konsummuligheter.

Figur 1: Verdiskaping i norsk næringsliv fordelt på eiertyper i 2021 (til venstre) og verdiskaping i norsk næringsliv ekskludert operatører innen olje- og gassutvinning (til høyre). Kilde: Menon Economics

Figuren til venstre viser at utenlandske eiere er den marginalt største eierkategorien i Norge når vi ser på næringslivet samlet, med 36 prosent av verdiskapingen. 2021 er det første året i tidsperioden vi har analysert

³ Eksklusive offentlige helseforetak og finanssektoren

⁴ Operatører innen olje- og gassutvinning utgjør en betydelig del av norsk verdiskaping, som i all hovedsak eies av enten det offentlige og utenlandske eiere. Ettersom eierskapet i disse bedriftene påvirker den nasjonale eiersammensetningen betydelig analyseres verdiskapingen ekskludert operatører separat.

hvor utenlandsk eierskap utgjør en større andel av verdiskapingen i næringslivet enn privat eierskap. Like bak finner vi norske private eiere. 35 prosent av verdiskapingen i norske foretak er eid av norske private eiere.⁵ Videre står det offentlige eierskapet bak 22 prosent av verdiskapingen i næringslivet, mens selveiende organisasjoner og foretak eid av disse står for de resterende 7 prosentene.

Når vi ekskluderer operatører i olje- og gassnæringen, ser fordelingen av verdiskaping på eiertyper annerledes ut. En stor andel av verdiskapingen i Norge relaterer seg til petroleumsnæringen hvor offentlige og utenlandske eiere dominerer. Når disse foretakene ekskluderes, faller følgelig andelen verdiskaping på offentlige og utenlandske eiertyper betydelig, og andelen verdiskaping relatert til norske private eiere øker. Norske private eiere står for hele 49 prosent av verdiskapingen når vi ekskluderer operatører. Motsvarende faller andelen offentlig eierskap fra 22 til 13 prosent og utenlandsk fra 36 til 29 prosent.

Videre står foretak eid av det offentlige for 22 prosent av den samlede verdiskapingen kroner i norsk næringsliv i 2021. Det offentlige har eierskap i norsk næringsliv i hovedsak gjennom eierskap i store nasjonale foretak, som enten er eller har vært statlige eller regionale monopol. Den største offentlig eieren er staten og de ulike departementene, der Olje- og energidepartementet er den aller største aktøren. Hovedgrunnen er eierskapet i Equinor, som står for en stor del av norsk verdiskaping. Den nest største offentlige eieren er Nærings- og fiskeridepartementet, som står med fullt eierskap av blant annet Statkraft, i tillegg til større eierposter i for eksempel Telenor og Posten. Videre på listen over største offentlige eiere finner man Samferdselsdepartementet (Bane NOR, Avinor, Vy m.fl.) og Oslo kommune (Hafslund, Ruter, Fjellinjen m.fl.).

Det utenlandske eierskapet står for 36 prosent av verdiskapingen i norsk næringsliv i 2021. Det utenlandske eierskapet er dominert av oljerelaterte selskaper som Total, ConocoPhillips og Lundin. I tillegg ser man betydelig eierskap fra amerikanske investeringsbanker, som JP Morgan og State Street Bank. Dette er fortrinnsvis eierposter i norske børsnoterte foretak. Videre finner man store nordiske selskaper som Telia, TietoEvry og Skanska Kraft.

Eierskapsopprullingene stopper også ved selveiende organisasjoner i form av stiftelser, samvirker, foreninger, pensjonskasser osv. Her inkluderes verdiskapingen i foretakene selv, i tillegg til verdiskapingen i foretak som er eid av de selveiende organisasjonene. Denne eierkategorien eier omtrent 7 prosent av verdiskapingen i norsk næringsliv. Blant de største selveiende organisasjonene i form av verdiskaping finner man OBOS, DNV, Amediastiftelsen, Nortura og Coop.

Vi har videre delt privat eierskap inn i lokalt eierskap (se tekstboks) og øvrig privat eierskap. Norske kommuner er delt inn i 159 bo- og arbeidsmarkedsregioner, som er funksjonelle regioner på et nivå mellom kommuner og fylke.⁶ 22 av de 35 prosentpoengene med verdiskaping knyttet til privat eierskap kan tilskrives lokale eiere (63 prosent), mens det resterende kan knyttes til eiere bosatt utenfor egen bo og arbeidsmarkedsregion. Majoriteten av private eiere er med andre ord bosatt i nærheten av foretakene de eier.

LOKALT EIERSKAP

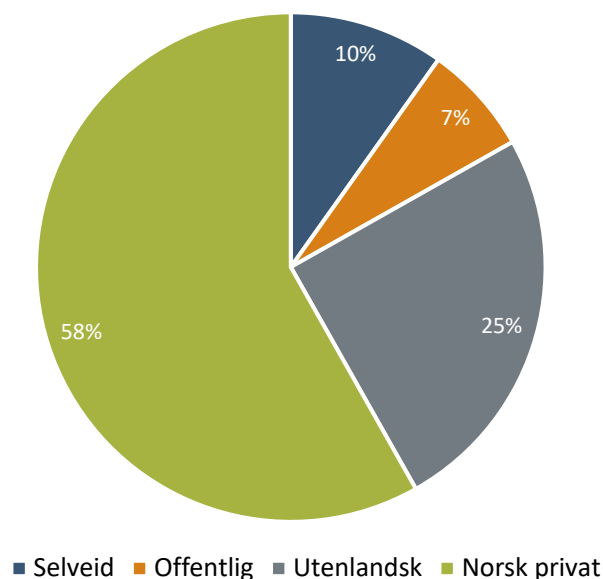
Gjennom informasjon om postnummer til private eieres bosted, har vi delt norsk privat eierskap inn i lokale eiere og øvrige private eiere. Lokalt eierskap definert som eiere som er bosatt i samme bo- og arbeidsmarkedsregion som foretaket de eier.

⁵Utenlandsk eierskap er sannsynligvis noe overestimert, ettersom den også inneholder norsk eierskap gjennom utenlandskregistrerte foretak, som for eksempel enkelte private equity-selskaper. Dette gjør også at privat eierskap trolig er noe underestimert.

⁶ Se Gundersen, F., Holmen, R. B., & Hansen, W. TØI rapport 1713/2019, for mer om bo- og arbeidsmarkedsregioner.

Figur 2 vier hvordan sysselsettingen næringslivet fordeler seg på ulike eierskapstyper.

Figur 2: Sysselsetting i norsk næringsliv (eksklusive helseforetak og finanssektoren) fordelt på eiertyper i 2021. Kilde: Menon Economics

Figuren viser at private eiere er enda viktigere for sysselsettingen i Norge enn for verdiskapingen, mens både offentlig og utenlandsk eierskap er relativt sett mindre viktig for sysselsetting. Figuren indikerer at utenlandske og offentlige eiere har høyere verdiskaping per sysselsatt. Dette er naturlig, ettersom begge disse to eierskapskategoriene er tydeligst til stede i kapitalintensive næringer, som olje- og gassnæringen og kraftnæringen. Andre årsaker bak en relativt lav verdiskapingsandel for private eiere er at offentlige og utenlandske eiere i gjennomsnitt er betydelige større, både i form av porteføljen de forvalter og selskapene som eies. Dette gir utslag i verdiskapingsandel ettersom store selskaper typisk er mer lønnsomme, og fordi større og mer differensierte investorer har mulighet til å gjennomføre større og mer risikable prosjekter, som igjen er forventet å gi høyere avkastning.

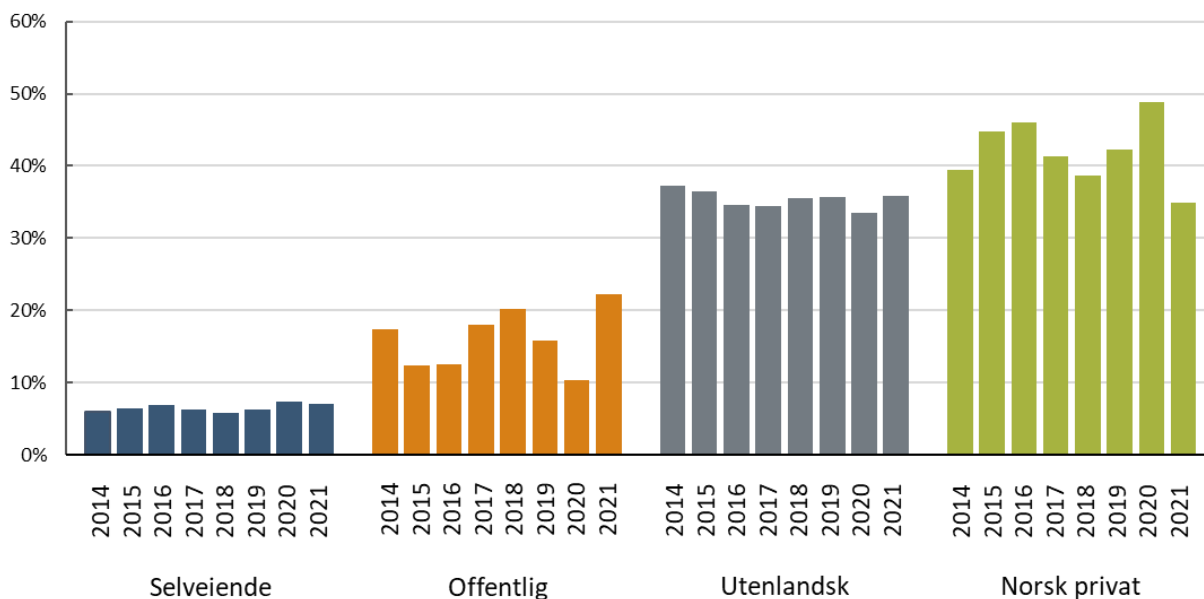
Majoriteten av sysselsettingen er i foretak eid av private eiere. Av de 58 prosentene som er eid av norske private eiere, er 39 prosentpoeng eid av lokale eiere i samme bo- og arbeidsmarkedsregion.

2.2. Utvikling i eierskap i Norge over tid

Utvikling i verdiskaping over tid for de forskjellige eierkategoriene drives i hovedsak av to forhold. For det første kan fordelingen av eierskapet vriss ved hjelp av endringer i selve eierskapet, i form av kjøp eller salg av eierposter. Alternativt kan andelen eierskap avta eller øke gjennom den generelle utviklingen i verdiskapingen i eksisterende eierposter. Dersom utviklingen i en sektor har en dominerende eierform er god relativt til andre sektorer, så vil andelen av verdiskapingen av denne eiertypen også øke. Operatører innen olje- og gassutvinning er et slikt tilfelle. Selskapene utgjør en betydelig del av norsk verdiskaping og eies i all hovedsak av enten offentlige og utenlandske eiere. Ettersom eierskapet i disse bedriftene påvirker den nasjonale eiersammensetningen betydelig analyseres verdiskapingen ekskludert operatører separat.

Figur 4 nedenfor viser hvordan de ulike eierkategoriernes andeler av den samlede verdiskaping i norsk næringsliv har utviklet seg over tid.

Figur 3: Utvikling i andel verdiskaping 2014-2021 fordelt på eiertyper. Kilde: Menon Economics

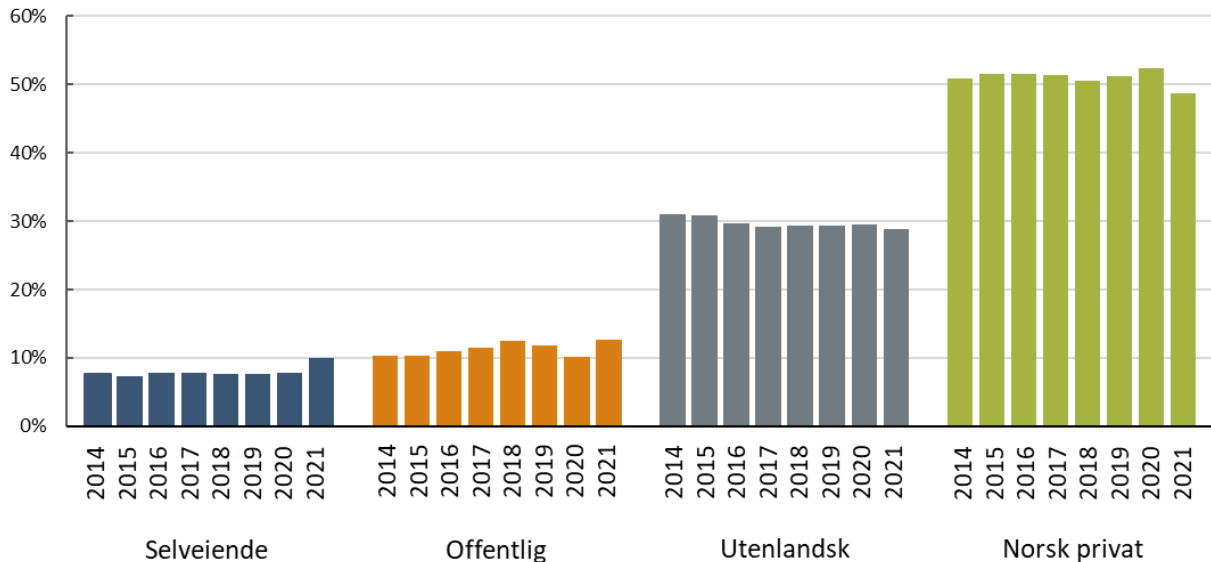
Det første man ser av figuren er at eierskapsfordelingen i Norge, målt ved verdiskaping, er relativt lik i 2021 som i 2014, men med større variasjon gjennom perioden. Det offentlige har hatt en stor variasjon i sin andel av verdiskapingen fra år til år. Dette kan blant annet tilskrives eierskap i Equinor. Det offentlige har hatt en oppgang i sin andel av verdiskapingen gjennom perioden, der andelen har økt fra 17 prosent til 22 prosent i 2021. Underveis i perioden var andelen betydelig lavere, med et bunnpunkt på 10 prosent i 2020. Andelen av verdiskaping hos norske private eiere har falt fra 39 prosent i 2014 til 35 prosent i 2021, og er i 2021 lavere enn utenlandskeid verdiskaping for første gang. Det er stor variasjon fra år til år, og i 2020 var andelen verdiskaping i foretak eid av norske privatpersoner rekordhøy. Utenlandsk eierskap har holdt seg relativt stabilt gjennom perioden. Nivået er omtrent det samme i 2021 som i starten av perioden, men har vært noe lavere i årene mellom. De selveiende organisasjonene har stått bak en relativt stabil andel av verdiskapingen gjennom perioden, med en andel på 6-7 prosent.

Når vi graver dypere i hva som ligger bak utviklingen for de ulike eierkategoriene, er det viktig å ha i bakhodet at vi her ser på andeler som alltid summeres til 100 prosent. Dersom en eierkategori får en økning i sin eierandel, vil en annen eierkategori oppleve en nedgang, uten at det nødvendigvis betyr at eierkategorien står for lavere verdiskaping i absolutte termer.

Svingningene gjennom perioden reflekterer økonomiske sjokk, som oljekrisen som traff Norge i 2014. Både offentlige og utenlandske eiere står for et mer konsentrert og utsatt eierskap, der begge eierkategoriene blant annet har store eierandeler innen olje og gass. Begge disse eierkategoriene har dermed en dupp i verdiskapingen, både i form av andel og absolutte verdier, i 2015 og 2016. For offentlig eid verdiskaping er det enkelt å se hen til Equinor, der verdiskapingen stupte 59 prosent fra 2014 til 2016. Tilsvarende hadde Equinor betydelig negativ verdiskaping i 2020 som påvirker andel verdiskaping i det offentlige, og gir et hopp i privateid verdiskaping samme år. Private eiere og selveiende organisasjoner ble derimot ikke påvirket av krisen i samme grad, og har en vekst i verdiskaping i absolutte tall, noe som gir en kraftig vekst i relative termer. Når verdiskapingsandelen til private eiere faller fra 2016 til 2018, skjer dette på tross av en vekst i verdiskaping i absolutte tall, det er bare det at verdiskapingen blant utenlandske og offentlige eiere stiger så mye mer. Samlet sett gir figuren en klar indikasjon på at private eiere er betydelig mindre eksponert mot petroleumsnæringen enn offentlige og utenlandske eiere.

Petroleumsnæringen er svært viktig for Norge, samtidig som aktiviteten og verdiskapingen i næringen varierer over tid, som diskutert over. Dette forårsaker mye variasjon i fordelingen av verdiskaping, og vi har derfor sett på utviklingen over tid når vi ekskluderer operatører innen næringen. Figur 4 viser fordelingen av verdiskaping på eiertyper når vi ekskluderer operatører.

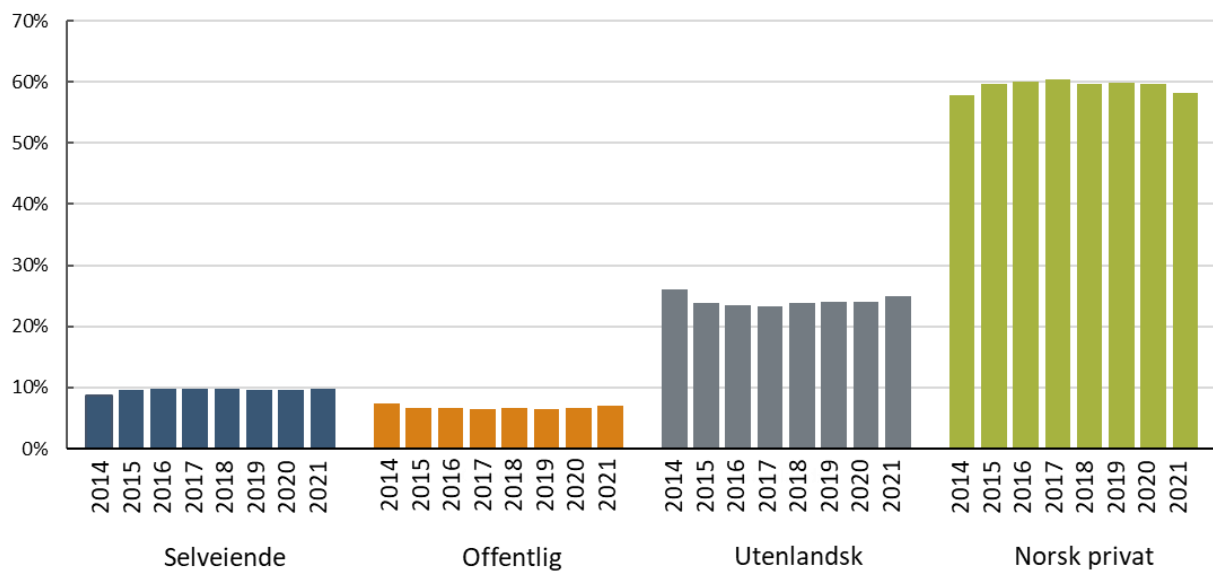
Figur 4: Utvikling i andel verdiskaping 2014-2021 fordelt på eiertyper, ekskludert operatører innen olje- og gassutvinning. Kilde: Menon Economics

Når vi ekskluderer operatører innen petroleum varierer fordelingen atskillig mindre over tid. Samtidig er det noen trender som skiller seg ut. Over tid har andelen utenlandskeid verdiskaping falt svakt, fra 31 prosent i 2014 til 29 i 2021. Med unntak av 2020, har andelen offentlig eid vært svakt stigende. 2020 var et svakt år for blant annet kraftselskapene, i tillegg til petroleumsnæringen, som kan være årsaken til fallet i 2020. I 2021 falt andel privat og utenlandsk eierskap målt som andel av verdiskaping. Tilsvarende økte andel av verdiskaping eid av offentlige og selveiende organisasjoner.

Figur 5 viser utviklingen i de ulike eiertypenes andel av sysselsettingen i Norge i perioden 2014 til 2021. Som vi tidligere har drøftet ser vi en tydelig nivåforskjell dersom vi sammenligner med verdiskapingsandelene. Videre ser vi at variasjonen gjennom perioden er betydelig lavere når vi ser på sysselsetting enn når vi ser på verdiskaping. Dette skyldes i stor grad at sysselsetting er en strategisk beslutningsvariabel, mens verdiskaping er resultatet av økonomiske forhold, slik at sysselsetting i mindre grad vil bli påvirket av konjunktursvingninger. En interessant observasjon er at sysselsettingsandelen til utenlandske eiere i større grad synes å reflektere konjunkturelle forhold enn det vi ser for offentlige eiere.

Figur 5: Utvikling i andel sysselsetting 2014-2021 fordelt på eiertyper. Kilde: Menon Economics

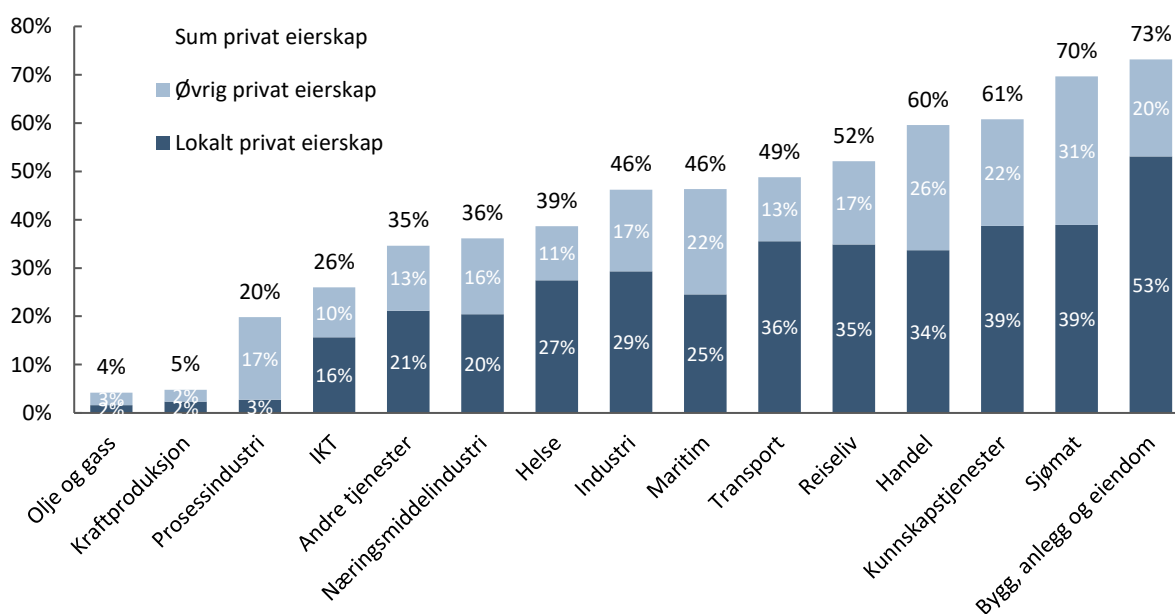

Variasjonene over tid er så små at vi må være varsomme med å tolke for mye inn i dette, men i perioden 2014-2016 var trenden at privat eierskap var økende målt som andel av sysselsetting, mens utenlandsk eierskap var fallende. Etter 2017 snudde trenden, andelen var vært svakt stigende for utenlandsk eierskap siden 2017 og tilsvarende fallende for norske private eiere. Fra 2017 til 2021 økte andelen utenlandsk eierskap fra 23 til 25 prosent, mens privat eierskap falt fra 60 til 58 prosent.

3. Norsk privat eierskap i ulike næringer

I dette kapitlet ser vi på omfanget av privat og lokalt eierskap på næringer. Det er store forskjeller mellom kapitalbehov i ulike typer virksomheter, som gjør seg gjeldende i eiersammensetningen i næringer. I tillegg er det en rekke andre kjennetegn ved de ulike næringene som kan påvirke eierstrukturer. Som vi har vært inne på tidligere, ser vi klare trender til at noen eierkategorier dominerer innenfor enkelt næringer. Figur 6 presenterer de norske private eiernes eierandel i 15 ulike næringer i Norge.

Figur 6: Private eieres andel av næringens verdiskaping i 2021, fordelt på lokale og øvrige private eiere. Kilde: Menon Economics

Private eiere er mest dominerende innenfor bygg-, -anlegg og eiendomsbransjen. Dette er også den næringen med klart høyest andel lokalt eierskap med over 50 prosent. Det er også en av de største næringene i utvalget, med omtrent 14 prosent av verdiskapingen i Norge i 2021. I tillegg til bygg-, -anlegg og eiendom, er det sjømatnæringen som skiller seg ut med en særlig høy andel private eiere, men med en noe lavere andel lokalt eierskap, sammenlignet med førstnevnte næring.

Videre finner vi kunnskapstjenester, handel og reiseliv som har over 50 prosent privat eierskap og i overkant av en tredjedel av verdiskapingen er lokalt eid i disse næringene. Disse næringene kjennetegnes av at de er fragmenterte og lite kapitalintensive.

I maritim næring og den brede industri-næringen er i underkant av 50 prosent privat eierskap og betydelig lokalt eierskap. IKT-næringen er preget av enkelte store selskap, samt mange mindre foretak. Her er privat eierskap lavere enn man kanskje hadde ventet, men dette skyldes store foretak med lite privat eierskap som Visma og TietoEvry.

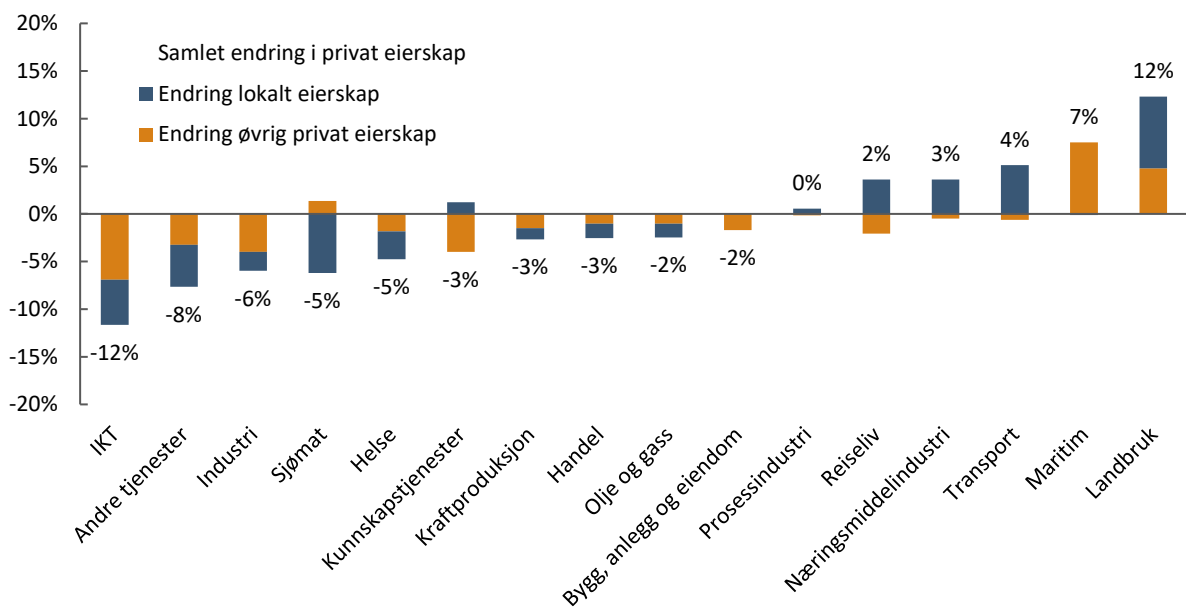
I motsatt ende av skalaen ser vi at privat eierskap er betydelig mindre til stede innen særlig kraftproduksjon og olje og gass. Innen kraftproduksjon er det særlig det offentlige som dominerer, der staten har store eierinteresser i Statkraft og Hydro, mens mange av de store regionale kraftaktørene er eid av kommuner og fylkeskommuner (for eksempel Lyse, BKK, Hafslund og Agder Energi). Olje- og gassnæringen er på sin side dominert av statlige

eierinteresser, samt store utenlandskeide aktører. Den lave eierandel innen olje- og gassnæringen trekker også ned de norske private eiernes eierandel totalt sett, da denne næringen stod for om lag en tredjedel av verdiskapingen i næringslivet i 2021.

Private eiere er gjerne de som er nærest til investeringene, geografisk sett. For noen næringer er nærhet til investeringene viktigere enn for andre næringer. Dette kan særlig gjelde næringer der god kjennskap til både kunder og ansatte er viktig. Figuren gir en klar indikasjon på at privat eierskap står relativt sterkest i næringer som både er hjemmemarkedsfokuserte og arbeidsintensive.

Fordelingen på eierskap er relativt stabil over tid, som vist i kapittel 2. Selv om fordelingen i eierskap er relativt stabil over tid når man ser på økonomien som helhet, vil det kunne være større variasjon når man går ned på næringsnivå. Figur 7 viser prosentpoeng endring privateierskap, fordelt på lokale private og øvrige private eieres eierandel fra 2014 til 2021 i de ulike næringene.

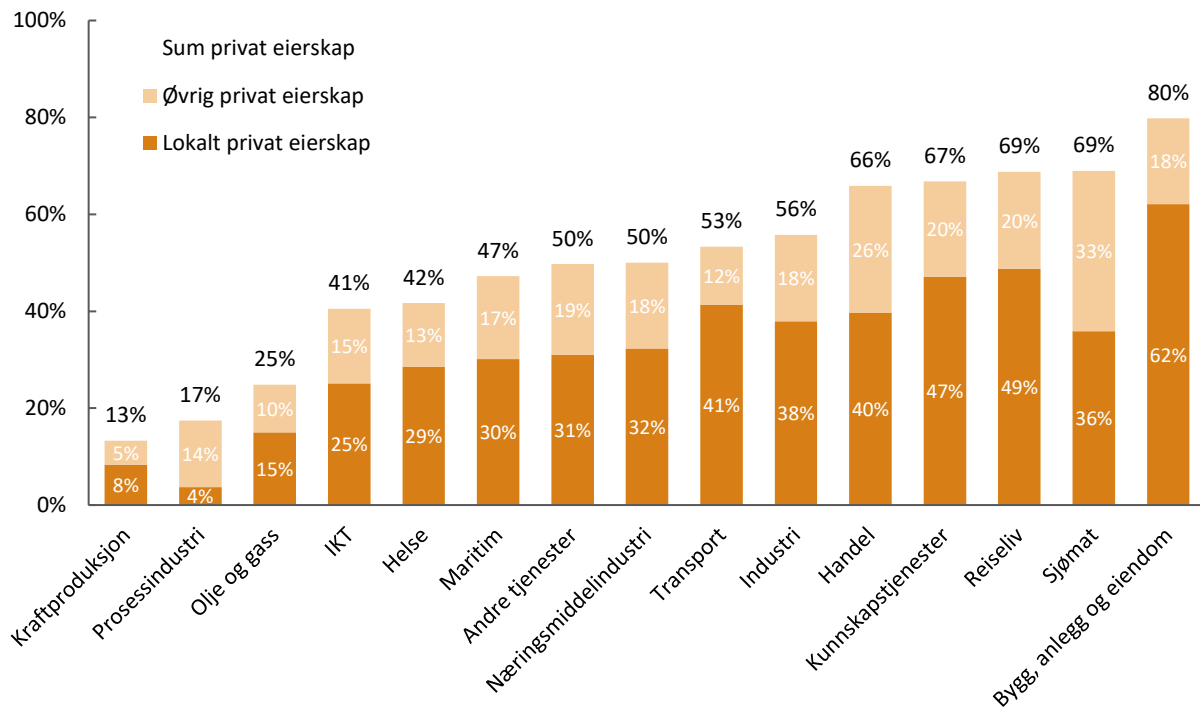
Figur 7: Prosentpoengs endring i lokale eiers eierandel, og i samlede private eieres eierandel, i ulike næringer fra 2014 til 2021. Eierskap er målt som andel av verdiskaping. Kilde: Menon Economics

Nedgangen i privat eierskap er ikke jevnt fordelt på næringer. Innen enkelte næringer, som maritim-, transport- og reiselivsnæringen er andel privat eierskap økt. I transport- og reiselivsnæringen har også omfang av lokalt eierskap økt. I motsatt ende finner vi IKT-næringen og andre tjenestetilbydere, hvor privat eierskap har falt drastisk, både lokalt og øvrig privat eierskap. Dette skyldes trolig konsolidering og utenlandske oppkjøp av store virksomheter. Tilsvarende har både lokalt og samlet privat eierskap falt i Norges to største eksportnæringer, olje- og gassnæringen og sjømatnæringen. Sjømatnæringen er fortsatt preget av mye privat norsk eierskap, men andelen er fallende. Innen industri og helse har også privat- og lokaleid verdiskaping falt.

Dersom vi ser på private eieres andel av sysselsettingen i ulike bransjer, er hovedtrekkene relativt like, som vist i Figur 8. Også her er det hjemmefokuserte næringer som bygg og anlegg, næringsmiddelindustri og handel som mest dominert av private eiere, mens olje og gass og kraftproduksjon er mindre grad sysselsatt av private eiere.

Figur 8: Private eieres andel av næringsens sysselsetting i 2021. Kilde: Menon Economics

Næringer som IKT, olje- og gass, reiseliv, næringsmiddelindustri og bygg, anlegg og eiendom har en høyere andel privateid sysselsetting, sammenlignet med verdiskaping. Dette illustrerer at store kapitalintensive selskap med høy produktivitet er typisk utenlandsk eller offentlig eid, mens mindre selskaper er privat eid, gjerne av lokale eiere. Disse mindre selskapene med lokale eiere utgjør en større andel av sysselsetting enn verdiskaping.

4. Privat eierskap på tvers av fylker og sentralitet

I dette kapitlet ser vi på omfanget av privat og lokalt eierskap i norske fylker, I tillegg ser vi på hvordan privat eierskap varierer langs sentrum-periferi-aksen.

4.1. Privat eierskap på tvers av fylker

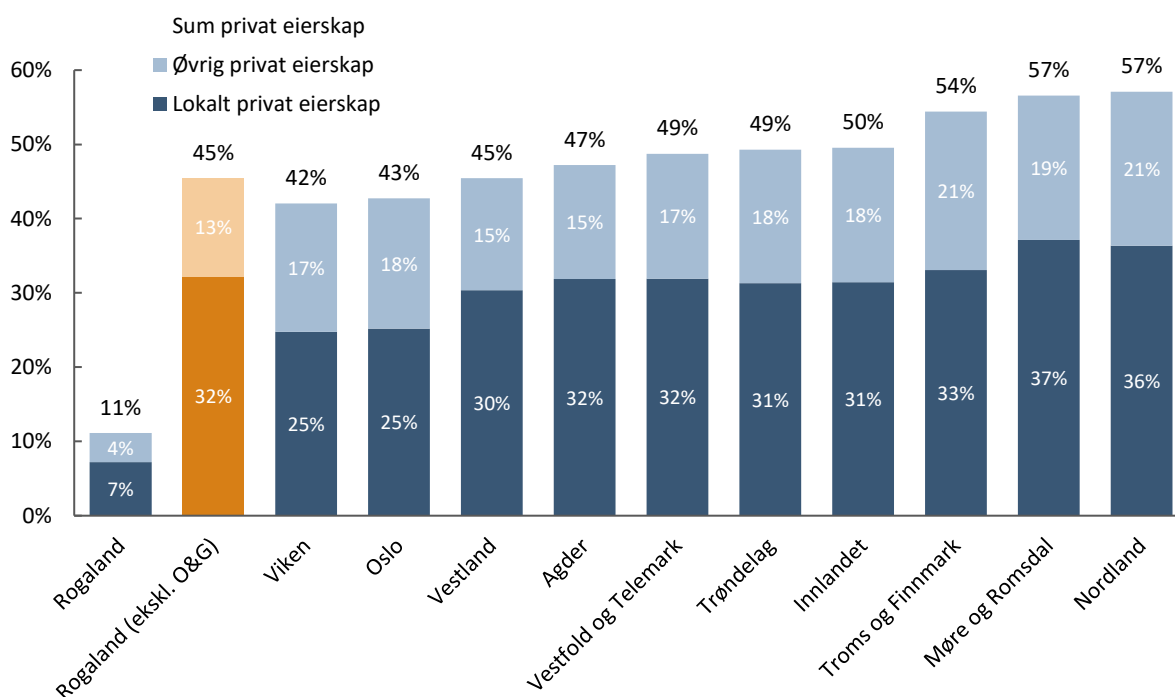
Nærings sammensetningen i privat næringsliv varierer betydelig på tvers av fylker. Ettersom ulike næringer har svært ulikt kapitalbehov, gjør disse forskjellene i nærings sammensetning seg også gjeldende i eiersammensetning på tvers av fylker.

Når vi regner økonomisk aktivitet i de ulike regionene, benytter vi avdelingsdata til å spre den økonomiske aktiviteten til selskaper med avdelinger ved ulike lokasjoner. Andel av foretakets ansatte ved de ulike avdelingene brukes som spredningsnøkkel. Figur 9 viser norsk privateid verdiskaping som andel av total verdiskaping i næringslivet i de ulike regionene. Privat eierskap er deretter fordelt på henholdsvis lokalt eierskap og øvrige privateiere.

GEOGRAFISK FORDELING AV AKTIVITET

Mange foretak har flere lokale avdelinger. Når vi skal kartlegge sysselsetting i kommuner og fylker, er det følgelig viktig å se på foretakenes sysselsetting i avdelingene. Våre tall hviler derfor på såkalte avdelingstall for ansatte i foretakene. Foretakenes verdiskaping spres geografisk til de ulike avdelingene basert på andelen av foretakets ansatte ved de ulike avdelingene.

Figur 9: Private eieres andel av total verdiskaping i ulike regioner i 2021, fordelt på lokale eiere og øvrige privateiere. Kilde: Menon Economics

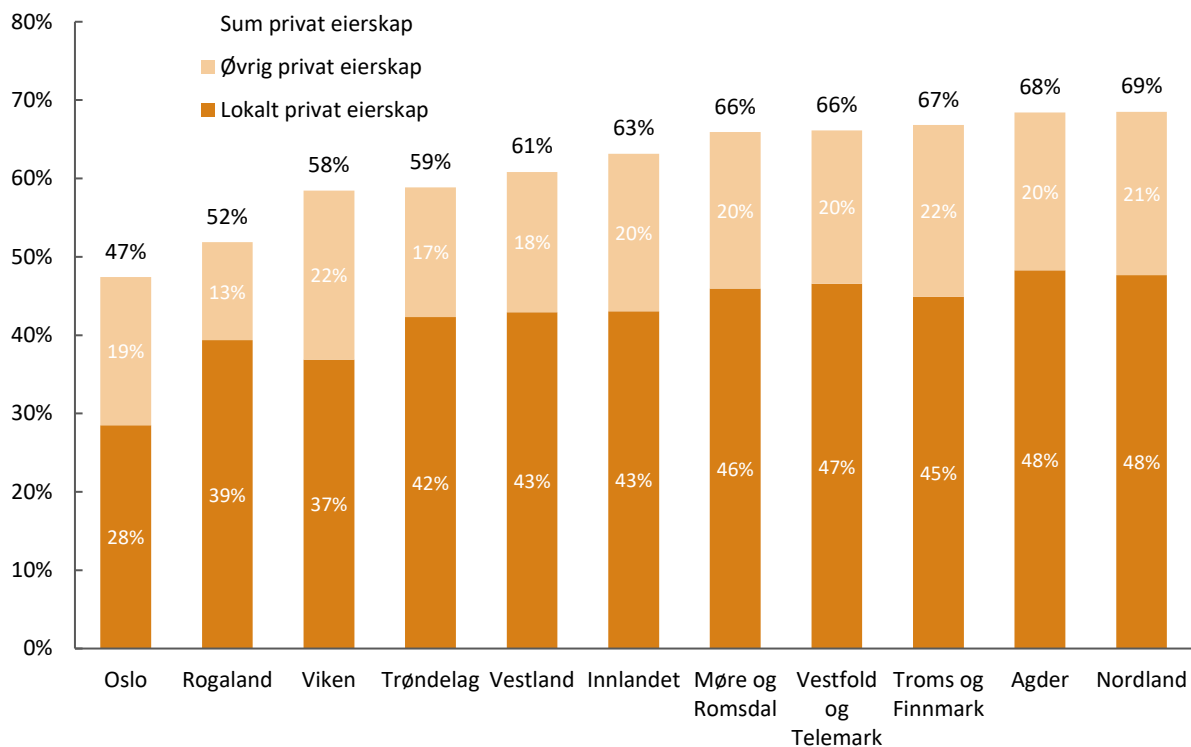
Privat eieres andel av verdiskapingen i de ulike regionene ligger i spennet fra 42 prosent til 57 prosent, med unntak av Rogaland hvor privat eieres andel av verdiskaping ligger på 11 prosent. Årsaken til at Rogaland skiller seg så tydelig fra resten av landet er at olje- og gassnæringen står for en stor andel av verdiskapingen i regionen. Vi har derfor inkludert Rogaland hvor vi har ekskludert operatører innen olje og gassutvinning, der andelen privat eierskap øker til 45 prosent fra 11 prosent.

Forskjeller i privat eierskap er i større grad drevet av nærings sammensetning enn av geografi. Private eiere er viktigst for verdiskapingen i Nordland, Møre og Romsdal og Troms og Finnmark, mens storbyregionene Rogaland, Viken, Oslo og Vestland er de regionene der private eiere står relativt sett for en lavere andel av verdiskapingen.

Variasjonen i privat eierskap mellom regionene drives fortrinnsvis av forskjeller i andel lokalt eierskap, heller enn i øvrig privat eierskap. Møre og Romsdal og Nordland skiller seg ut som fylkene med høyest andel lokalt eierskap, tett etterfulgt av Troms og Finnmark. Dette er også fylker hvor sjømatnæringen har høy verdiskaping, og som vist i kapittel 3 så har næringen også høy grad av privat og lokalt eierskap.

Figur 10 viser de norske private eiernes andel av sysselsettingen i de ulike regionene, som andel av total sysselsetting i næringslivet i regionen. Vi ser at den geografiske spredningen av eierskapet ikke er betydelig annerledes dersom man ser på sysselsetting i stedet for verdiskaping, selv om forskjellene på tvers av regioner her er enda mindre.

Figur 10: Private eieres andel av total sysselsetting i ulike regioner i 2021, fordelt på lokale eiere og øvrige private eiere.
Kilde: Menon Economics

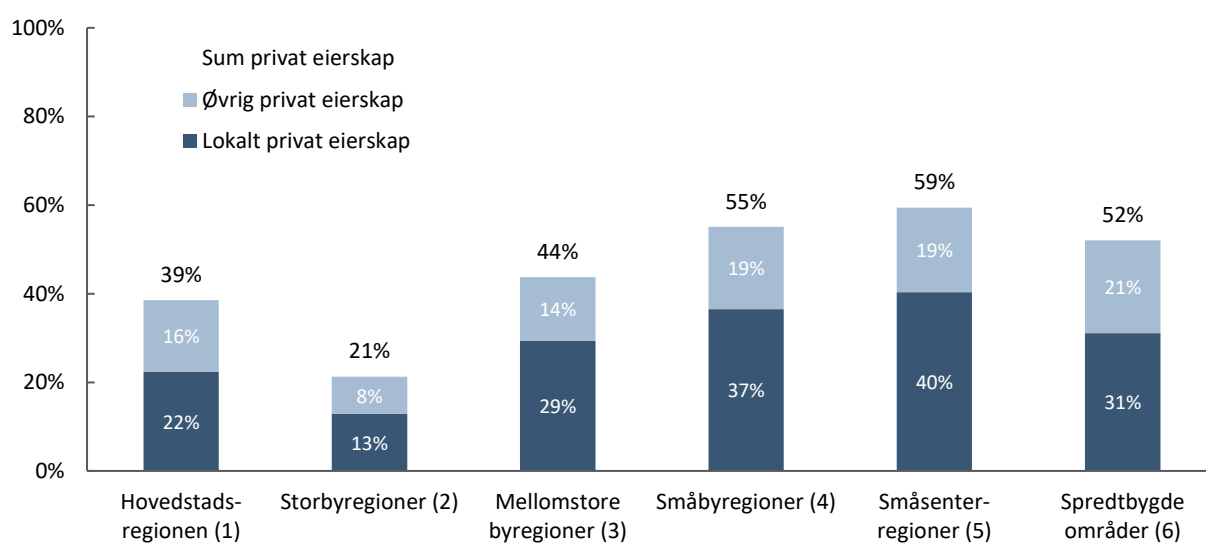
Privat eierskap står bak majoriteten av sysselsettingen i alle fylker unntatt Oslo. Videre ser vi at de fleste fylkene står lokale private eiere bak 40 til 50 prosent av arbeidsplassene. Dette illustrerer hvor viktige lokale eiere er for sysselsettingen på tvers av fylkene.

Figuren viser at det norske private eierskapet står særlig sterkt i Nordland og i Agder. I Nordland preges næringslivet i stor grad av privat tjenesteyting som bygg og anlegg og handel der privat eierskap er viktig. Dette er også arbeidsintensive næringer. I andre enden av skalaen finner vi Rogaland, Viken og Oslo. Oslo er det eneste fylket der privat eierskap står for rett under halvparten av sysselsettingen. Dette må ses opp mot det vi vet om næringsstrukturen i disse regionene.

4.2. Norsk privat eierskap langs sentrum-periferi-aksen

Fylkesfordelingen av privat eierskap ga indikasjoner på at privat eierskap står for en større andel av eierskapet i næringslivet utenfor de store byene. Dette inntrykket bekreftes når vi ser på andelen privat eierskap langs sentrums-periferi-aksen, som presentert i Figur 11. Her har vi brukt SSBs sentralitetsklasser, hvor sentralitetsindeksen deles inn i seks kategorier. Sentralitetsklasse 1 er mest sentrale kommuner, mens sentralitetsklasse 6 er minst sentrale.⁷ Storbyregioner inkluderer hovedstadsregionen, mens storbyregioner inkluderer større byer som Bergen, Trondheim og Stavangerregionen. I tillegg inkluderer storbyregioner enkelte mellomstore byer på Østlandet som Tønsberg, Drammen og Moss. Mellomstore byregioner består av mellomstore byer og mindre kommuner i nærheten av storbyene.

Figur 11: Privat eierskaps andel av verdiskaping i Norge langs sentrums-periferi-aksen, 2021. Privat eierskap er fordelt på lokalt og øvrig privat eierskap. Kilde: Menon Economics

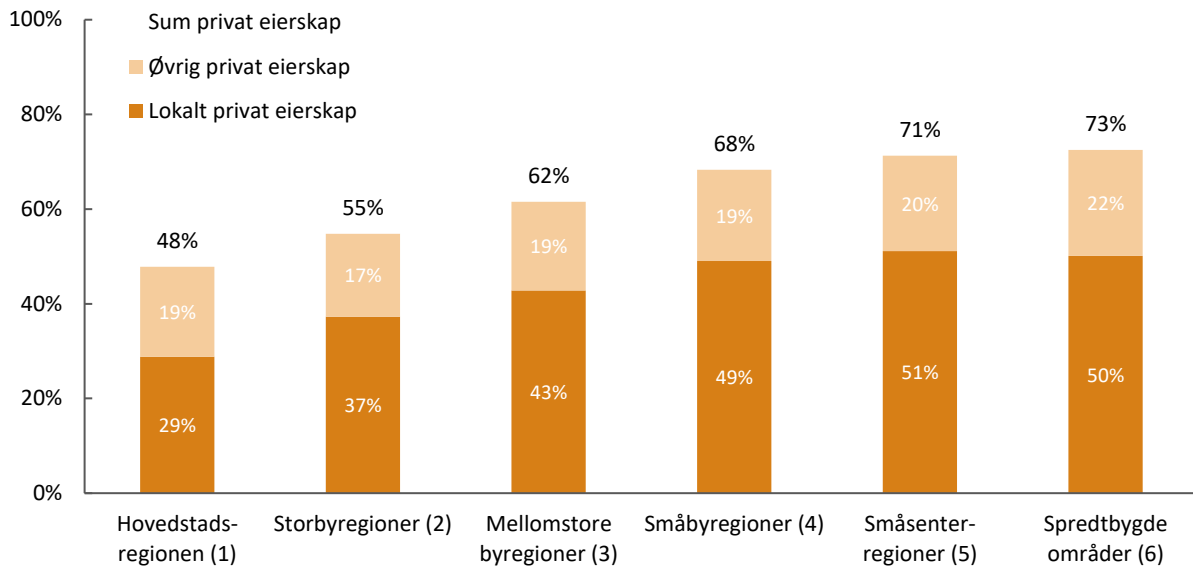

Figuren viser særlig at de norske private eierne står for en lavere andel av verdiskapingen i storbyregioner sett opp mot resten av landet, med kun 39 prosent i hovedstadsregionen og 21 prosent i andre storbyregioner. I storbyregionene står både offentlige eiere og utenlandske eiere relativt sterkt, med blant annet mye aktivitet innen olje og gass, der private eiere har lav eierandel. I tillegg er det en betydelig andel store tjenesteytende selskaper som er lokalisert i storbyene, der flere av dem har betydelig utenlandsk eierskap og/eller er notert på børs. Mellomstore byregioner har høyere andel privateid verdiskaping, men lavere enn kommunene som er mindre sentrale. Mønsteret mellom de tre minst sentrale sentralitetsklassene skiller i mindre grad når vi ser på verdiskaping, med private eiere sin verdiskapingsandel i intervallet mellom 52 og 59 prosent.

Bildet blir annerledes når man ser på sysselsettingsandelen, som presentert i Figur 12. Her ser vi at jo mindre sentral en lokalisering er, jo større er det norske private eierskapets andel av sysselsettingen. Man kan derfor med tydelighet presisere at privat eierskap er helt sentralt for sysselsetting i distriktene. Andelen øvrig privat eierskap varierer i liten grad mellom sentralitetsklassene, men lokalt eierskap langt høyere og viktigere for de mindre sentrale kommunene enn for de mer sentrale.

⁷ Se Høydahl, E. (2020). Sentralitetsindeksen. Oppdatering med 2020-kommuner.

Figur 12: Privat eierskaps andel av sysselsetting i Norge langs sentrums-periferi-aksen, 2021. Privat eierskap er fordelt på lokalt og øvrig privat eierskap. Kilde: Menon Economics

Vedlegg 1 – Datakilder

Menons eierskapsdatabase

Menon er Norges ledende analyseselskap på analyser av eierstrukturer i norsk næringsliv. Menon har en historisk database som dekker eierskapet i alle norske foretak for perioden 2014-2021. I tillegg er fullstendige eierskapsdata tilbake til 2004 innhentet. Disse dataene vil bearbeides i prosjektet for å få en lengre tidsserie for analyser av økonomiske kriser, som finanskrisen i 2007-2009.

Eierskapsdatabasen består av en fullstendig kartlegging av hele eierskapshierarkiet til norske bedrifter, der eierskapshierarkiet ruller tilbake til vi står igjen med det som kategoriseres som ultimat eier. Ultimat eier er i norsk sammenheng enten en **norsk privatperson, en offentlig aktør, en selveid organisasjon eller stiftelse eller en utenlandsk aktør**. Menon har også alternative kategoriseringer, der vi kategoriserer profesjonelle eiere. Gjennom å rulle tilbake til endelige/ultimate eiere unngår vi utfordringer knyttet til personlige holdingselskap som kan «skjule» medarbeidereierskap.

Menons regnskapsdatabase

Menons regnskapsdatabase består av årlig regnskaps- og aktivitetsinformasjon for alle norske bedrifter som er rapporteringspliktige til Brønnøysundregistrene, i perioden fra 1992 og fram til og med 2021. Databasen oppdateres og bearbeides løpende, og er en viktig grunnsten i mye av Menons empiriske arbeid. Regnskapsdatabasen er tidligere benyttet i forskningsarbeid og andre analyser. All informasjon i regnskapsdatabasen er koblet gjennom bedriftenes organisasjonsnummer.

Regnskapsdata vil kobles med eierskapsdatabasen for å kunne se hvordan bedriftene med ulike eiertyper gjør det i krisetider. Regnskapsdatabasen inneholder blant annet informasjon om næringsinndeling (ned på 5-siffer NACE nivå) og geografisk inndeling på kommunenivå, som vi kan utnytte i empiriske analyser.

Menon har også en egen næringspopulasjon som baserer seg på hvilken verdikjede bedrifter leverer i, i tillegg til NACE-inndelingen som baserer seg på en aktivitetsbasert inndeling. Næringspopulasjonen kan være viktig datakilde i det empiriske arbeidet, ettersom hvilke verdikjeder man leverer til kan påvirke hvordan man rammes i krisetider.

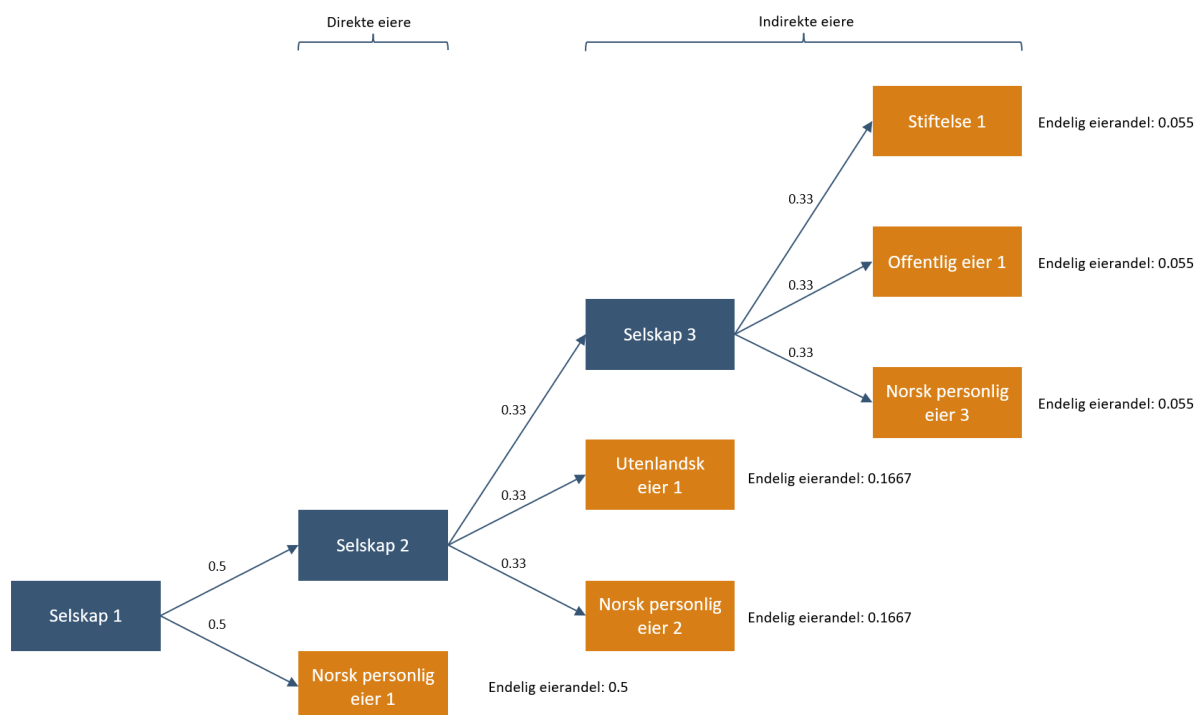
Menon har over tid bygget en regnskapsdatabase bestående av årlig regnskaps- og aktivitetsinformasjon for alle noterte og unoterte foretak med rapporteringsplikt til Brønnøysundregistrene. Dataene oppdateres flere ganger årlig og det gjennomføres jevnlig kvalitetssikring. Databasen inneholder både regnskaps- og balanseinformasjon og spenner over perioden fra 1992 og fram til og med 2021, hvor hvert enkelt foretak er angitt med sin næringstilknytning ned på 5-siffer NACE-nivå.

Vedlegg 2 - Metode

Metode for identifisering av ultimate eiere

I bearbeidingen av eierskapsdataene begrenser vi datasettet til å gjelde de 30 største eierne per foretak. For de fleste foretak vil dette utgjøre tilnærmet 100 prosent av eierskapet. Eierskapet rulles bakover i flere ledd, slik at vi til slutt ender opp med de ultimate eierne. Dette er viktig fordi mye av næringslivet eies gjennom flere ledd. Eksempelvis betyr dette at dersom selskap A er et heleid datterselskap av selskap B, hvor selskap B er eid 100 prosent av en enkeltperson, så vil også selskap A defineres som 100 prosent privat eid. Vi fokuserer dermed på den ultimate eieren ved å kartlegge hele eierskapsstrukturen i norsk næringsliv. Ettersom eierskapsstrukturer ofte er lange og komplekse, blir denne typen kartlegging en omfattende oppgave. Figur V-1 nedenfor illustrerer hvordan vi for et tenkt selskap identifiserer de ultimate eierne i selskapet.

Figur V-1: Illustrasjon av hvordan eierskapsdatabasen definerer ultimat eier. Oransje bokser indikerer ultimat eier

Et problem i identifiseringen av ultimat eier kan oppstå ved krysseierskap, altså der to selskap direkte eller indirekte sitter med eierandeler i hverandre. Dette kan potensielt skape en uendelig rekke med indirekte eierskap. Problemet marginaliseres ved at vi regner eierskapsstrukturen bakover i 25 ledd, slik at eierandelen av krysseierskapet i det 25. ledd blir tilnærmet null.

Om beregningen av eierskapets bidrag til verdiskaping og sysselsetting

Når vi kombinerer foretaksdata med eierskapsinformasjon vekter vi eierskapets bidrag til sysselsetting og verdiskaping i foretaket i henhold til eierens eierandel. Eksempelvis, dersom et foretak eies 70 prosent av norske personer og 30 prosent av en utenlandsk eier, så fordeler vi 70 prosent av foretakets sysselsetting og verdiskaping til det norske private eierskapet.

I den grad foretaket har poster som er selveid, dvs. at selskapet holder aksjer i eget selskap, er dette kontrollert for ved at disse eierskapspostene er fordelt utover de ultimate eierne i henhold til deres eierbrøk. For eksempel; hvis 10 prosent av aksjene er eid av selskapet selv, mens de øvrige 90 prosentene er eid av hhv. en norsk privat eier (45 prosent) og en utenlandske eier (45 prosent) så vil begge disse eierpostene oppjusteres til 50 prosent.

Om privat eierskap

Privat eierskap og familieeierskap blir ofte omtalt om hverandre. Det finnes ikke noen standard definisjon av begrepet familieeierskap. Bøhren (2013) operasjonaliserer begrepet familieeierskap som foretak som er kontrollert av et eller flere familiemedlemmer i felleskap. I denne rapporten opererer vi med en definisjon av privat eierskap som omfatter både:

- «Familieeide bedrifter», der flere fra familien eier sammen
- Enkeltpersoners bedrifter, der det kun er én eier (det er absolutt flest av disse)
- Bedrifter med flere private eiere som ikke er i slekt

Utenlandsk eierskap kan også knyttes til privatpersoner, men disse er i denne analysen kategorisert som utenlandske eiere.

Vedlegg 3 – Norsk privat eierskap i kommuner

I dette vedlegget presenterer vi de 50 kommunene der de norske private eierne utgjør størst andel av sysselsettingen i næringslivet. Offentlig forvaltning, helseforetak og finanssektoren ikke inkludert i statistikken. Som forklart i metodekapittelet dekker eierskapsdatabasen omtrent 90 prosent av det relevante norske næringslivet. De siste 10 prosentene fordeles forholdsmessig på de resterende kategoriene. Denne fremgangsmåten fungerer godt når markedene er store. For mindre kommuner vil denne feilkilden kunne gi større utslag. For transparens rapporterer vi derfor også databasens dekningsgrad i de ulike kommunene.

Tabell V-0-1: Norske private eieres eierandel i enkelte kommuner.

Kommune	Andel private eiere	Andel lokale eiere	Dekning
Fedje	100 %	6 %	99 %
Sør-Fron	98 %	76 %	78 %
Aremark	97 %	91 %	100 %
Træna	97 %	82 %	53 %
Hægebostad	97 %	70 %	58 %
Vegårshei	96 %	84 %	96 %
Moskenes	95 %	82 %	95 %
Sirdal	94 %	50 %	87 %
Hvaler	93 %	86 %	98 %
Sørreisa	93 %	83 %	91 %
Lyngen	93 %	76 %	86 %
Solund	92 %	67 %	79 %
Røst	92 %	62 %	98 %
Flakstad	92 %	76 %	98 %
Siljan	92 %	77 %	80 %
Skiptvet	92 %	75 %	97 %
Lurøy	92 %	53 %	83 %
Ibestad	91 %	53 %	69 %
Fyresdal	91 %	71 %	79 %
Sula	91 %	65 %	86 %
Rollag	91 %	71 %	93 %
Loppa	90 %	43 %	100 %
Nore og Uvdal	90 %	69 %	97 %
Flesberg	90 %	82 %	94 %
Måsøy	90 %	44 %	98 %
Bykle	90 %	56 %	94 %
Gjerstad	89 %	43 %	91 %
Tjeldsund	89 %	57 %	76 %
Gratangen	89 %	70 %	73 %
Tysnes	89 %	75 %	91 %
Flatanger	89 %	67 %	58 %

Åmli	89 %	52 %	100 %
Lødingen	89 %	67 %	79 %
Lavangen	89 %	74 %	82 %
Grane	88 %	76 %	98 %
Bygland	88 %	37 %	78 %
Fitjar	88 %	50 %	95 %
Samnanger	87 %	69 %	94 %
Kragerø	87 %	53 %	77 %
Dyrøy	87 %	74 %	98 %
Værøy	87 %	61 %	100 %
Nordkapp	87 %	56 %	89 %
Gjesdal	87 %	61 %	97 %
Krødsherad	86 %	37 %	74 %
Åmot	86 %	72 %	95 %
Etnedal	86 %	77 %	96 %
Lierne	86 %	64 %	94 %
Austevoll	85 %	59 %	77 %
Løten	85 %	64 %	97 %
Karlsøy	85 %	51 %	85 %

Vedlegg 4 – Bo- og arbeidsmarkedsregioner

Tabell V-1: Oversikt over bo- og arbeidsmarkedsregioner og tilhørende kommuner. Kilde: TØI

BA-region	Kommunenummer og -navn	Andel private eiere	Andel lokale eiere
1 Halden	3001 Halden, 3012 Aremark	53 %	40 %
2 Moss	3002 Moss, 3018 Våler (viken)	65 %	34 %
3 Fredrikstad/Sarpsborg	3004 Fredrikstad, 3017 Råde, 3011 Hvaler, 3003 Sarpsborg	66 %	49 %
4 Indre Østfold	3014 Indre Østfold, 3015 Skiptvet, 3013 Marker, 3016 Rakkestad	71 %	50 %
05 Oslo/Bærum	301 Oslo	47 %	28 %
5 Oslo/Bærum	3024 Bærum, 3025 Asker, 3020 Nordre Follo, 3021 Ås, 3022 Frogn, 3023 Nesodden, 3029 Lørenskog, 3030 Lillestrøm, 3031 Nittedal, 3019 Vestby, 3028 Enebakk, 3034 Nes, 3026 Aurskog-Høland, 3027 Rælingen, 3032 Gjerdrum, 3446 Gran, 3049 Lier, 3038 Hole	56 %	35 %
6 Drammen	3005 Drammen, 3802 Holmestrand, 3048 Øvre eiker, 3047 Modum	60 %	38 %
7 Kongsberg	3006 Kongsberg, 3050 Flesberg, 3051 Rollag	45 %	27 %
8 Ringerike	3007 Ringerike, 3046 Krødsherad	67 %	37 %
9 Ullensaker	3036 Nannestad, 3033 Ullensaker, 3035 Eidsvoll, 3037 Hurdal	53 %	27 %
10 Flå	3039 Flå	81 %	28 %
11 Gol	3040 Nesbyen, 3041 Gol, 3042 Hemsedal, 3043 Ål	71 %	54 %
12 Hol	3044 Hol	81 %	52 %
13 Sigdal	3045 Sigdal	73 %	62 %
14 Nore og Uvdal	3052 Nore og Uvdal	90 %	69 %
15 Kongsvinger	3415 Sør-Odal, 3414 Nord-Odal, 3401 Kongsvinger, 3416 Eidskog, 3417 Grue	66 %	43 %
16 Hamar	3403 Hamar, 3413 Stange, 3411 Ringsaker, 3412 Løten	60 %	39 %
17 Lillehammer	3405 Lillehammer, 3440 Øyer, 3441 Gausdal	62 %	42 %
18 Gjøvik	3407 Gjøvik, 3442 Østre Toten, 3443 Vestre Toten, 3447 Søndre land, 3448 Nordre land	57 %	38 %
19 Åsnes	3418 Åsnes	71 %	52 %
20 Elverum	3420 Elverum, 3419 Våler (innlandet), 3422 Åmot	65 %	43 %
21 Trysil	3421 Trysil, 3425 Engerdal	59 %	45 %
22 Stor-Elvdal	3423 Stor-Elvdal	73 %	47 %
23 Tynset	3424 Rendalen, 3427 Tynset, 3426 Tolga, 3428 Alvdal, 3429 Folldal	60 %	42 %
24 Dovre	3431 Dovre, 3432 Lesja	80 %	59 %
25 Lom	3434 Lom, 3433 Skjåk	75 %	62 %
26 Nord-Fron	3439 Ringebu, 3436 Nord-Fron, 3438 Sør-Fron	76 %	52 %
27 Sel	3437 Sel, 3435 Vågå	80 %	53 %
28 Nord-Aurdal	3450 Etnedal, 3451 Nord-Aurdal, 3449 Sør-Aurdal, 3453 Øystre Slidre, 3452 Vestre Slidre, 3454 Vang	79 %	62 %
29 Tønsberg	3803 Tønsberg, 3811 Færder, 3804 Sandefjord, 3801 Horten	65 %	47 %
30 Larvik	3805 Larvik	73 %	47 %
31 Skien/Porsgrunn	3807 Skien, 3812 Siljan, 3815 Drangedal, 3816 Nome, 3806 Porsgrunn, 3813 Bamble	60 %	44 %

32 Notodden	3819 Hjartdal, 3808 Notodden, 3817 Midt-Telemark	75 %	50 %
33 Kragerø	3814 Kragerø	87 %	53 %
34 Tinn	3818 Tinn	64 %	45 %
35 Seljord	3820 Seljord, 3821 Kviteseid	76 %	58 %
36 Nissedal	3822 Nissedal	82 %	60 %
37 Fyresdal	3823 Fyresdal	91 %	71 %
38 Vinje	3825 Vinje, 3824 Tokke	72 %	49 %
39 Risør	4201 Risør, 4211 Gjerstad	84 %	52 %
40 Arendal	4203 Arendal, 4214 Froland, 4202 Grimstad, 4213 Tvedestrand 4212 Vegårshei	70 %	50 %
41 Kristiansand	4205 Lindesnes, 4204 Kristiansand, 4223 Vennessla, 4218 Iveland 4216 Birkenes, 4215 Lillesand	65 %	47 %
42 Flekkefjord	4207 Flekkefjord, 4227 Kvinesdal	78 %	60 %
43 Åmli	4217 Åmli	89 %	52 %
44 Evje og Hornnes	4224 Åseral, 4219 Evje og Hornnes, 4220 Bygland	72 %	51 %
45 Bykle	4221 Valle, 4222 Bykle	83 %	56 %
46 Lyngdal	4225 Lyngdal, 4206 Farsund, 4226 Hægebostad	74 %	45 %
47 Sirdal	4228 Sirdal	94 %	50 %
48 Eigersund	1101 Eigersund, 1111 Sokndal, 1114 Bjerkreim, 1112 Lund	70 %	51 %
49 Stavanger/Sandnes	1103 Stavanger, 1124 Sola, 1127 Randaberg, 1130 Strand 1108 Sandnes, 1144 Kvitsøy, 1122 Gjesdal, 1121 Time, 1120 Klepp 1119 Hå	48 %	38 %
50 Haugesund	1149 Karmøy, 1106 Haugesund, 4612 Sveio, 1146 Tysvær, 1145 Bokn	62 %	44 %
51 Hjelmeland	1133 Hjelmeland	46 %	28 %
52 Suldal	1134 Suldal	55 %	25 %
53 Sauda	1135 Sauda	63 %	49 %
54 Utsira	1151 Utsira	63 %	63 %
55 Vindafjord	1160 Vindafjord, 4611 Etne	76 %	56 %
56 Bergen	4601 Bergen, 4626 Øygarden, 4624 Bjørnafjorden, 4630 Osterøy 4627 Askøy, 4623 Samnanger, 4628 Vaksdal	57 %	40 %
57 Kinn	4602 Kinn, 4649 Stad, 4648 Bremanger	77 %	56 %
58 Stord	4614 Stord, 4615 Fitjar, 4613 Bømlo	69 %	43 %
59 Tysnes	4616 Tysnes	89 %	75 %
60 Kvinnherad	4617 Kvinnherad	67 %	44 %
61 Ullensvang	4618 Ullensvang, 4619 Eidfjord	60 %	45 %
62 Voss	4621 Voss, 4620 Ulvik	76 %	48 %
63 Kvam	4622 Kvam	73 %	50 %
64 Austevoll	4625 Austevoll	85 %	59 %
65 Alver	4629 Modalen, 4631 Alver, 4632 Austrheim	55 %	39 %
66 Fedje	4633 Fedje	100 %	6 %
67 Gulen	4635 Gulen, 4634 Masfjorden	70 %	53 %
68 Solund	4636 Solund	92 %	67 %
69 Vik	4639 Vik	65 %	52 %
70 Sogndal	4640 Sogndal, 4644 Luster	64 %	47 %
71 Aurland	4641 Aurland	78 %	53 %
72 Årdal	4642 Lærdal, 4643 Årdal	51 %	31 %
73 Fjaler	4637 Hyllestad, 4646 Fjaler	59 %	40 %
74 Sunnfjord	4638 Høyanger, 4647 Sunnfjord, 4645 Askvoll	64 %	48 %
75 Gloppen	4650 Gloppen	58 %	41 %
76 Stryn	4651 Stryn	83 %	59 %
77 Kristiansund	1505 Kristiansund, 1554 Averøy, 1560 Tingvoll	68 %	42 %
78 Molde	1506 Molde, 1579 Hustadvika, 1547 Aukra, 1557 Gjemnes	64 %	44 %

79 Ålesund	1507 Ålesund, 1531 Sula, 1532 Giske, 1578 Fjord, 1528 Sykkylven	65 %	46 %
80 Vanylven	1511 Vanylven	55 %	41 %
81 Ulstein	1517 Hareid, 1516 Ulstein, 1515 Herøy (møre og Romsdal), 1514 Sande	70 %	50 %
82 Stranda	1525 Stranda	81 %	50 %
83 Vestnes	1535 Vestnes	77 %	51 %
84 Rauma	1539 Rauma	78 %	59 %
85 Sunndal	1563 Sunndal	40 %	27 %
86 Surnadal	1566 Surnadal	62 %	46 %
87 Smøla	1573 Smøla	78 %	47 %
88 Aure	1576 Aure	63 %	43 %
89 Volda	1577 Volda, 1520 Ørsta	66 %	49 %
90 Trondheim	5001 Trondheim, 5054 Indre fosen, 5059 Orkland, 5028 Melhus, 5027 Midtre Gauldal, 5029 Skaun, 5035 Stjørdal, 5031 Malvik, 5032 Selbu	55 %	40 %
91 Steinkjer	5053 Inderøy, 5006 Steinkjer	60 %	43 %
92 Namsos	5049 Flatanger, 5007 Namsos, 5047 Overhalla	75 %	59 %
93 Oppdal	5021 Oppdal, 5022 Rennebu	76 %	53 %
94 Røros	3430 Os, 5025 Røros, 5026 Holtålen	69 %	47 %
95 Tydal	5033 Tydal	69 %	56 %
96 Meråker	5034 Meråker	71 %	44 %
97 Levanger	5037 Levanger, 5036 Frosta, 5038 Verdal	61 %	41 %
98 Lierne	5042 Lierne	86 %	64 %
99 Namsskogan	5044 Namsskogan, 5043 Røyrvik	78 %	62 %
100 Grong	5041 Snåsa, 5045 Grong, 5046 Høylandet	61 %	46 %
101 Heim	5055 Heim	52 %	40 %
102 Hitra	5056 Hitra, 5014 Frøya	71 %	38 %
103 Ørland	5057 Ørland	71 %	57 %
104 Åfjord	5058 Åfjord, 5020 Osen	79 %	59 %
105 Nærøysund	5060 Nærøysund, 1811 Bindal, 5052 Leka	79 %	57 %
106 Bodø	1804 Bodø, 1838 Gildeskål	68 %	47 %
107 Narvik	1806 Narvik	63 %	44 %
108 Brønnøy	1816 Vevelstad, 1813 Brønnøy, 1812 Sømna	64 %	47 %
109 Vega	1815 Vega	63 %	47 %
110 Herøy	1818 Herøy (Nordland)	78 %	49 %
111 Alstahaug	1820 Alstahaug, 1827 Dønna, 1822 Leirfjord	62 %	42 %
112 Vefsn	1824 Vefsn, 1825 Grane, 1826 Hattfjelldal	72 %	41 %
113 Nesna	1828 Nesna	67 %	50 %
114 Rana	1833 Rana, 1832 Hemnes	63 %	48 %
115 Lurøy	1834 Lurøy	92 %	53 %
116 Træna	1835 Træna	97 %	82 %
117 Rødøy	1836 Rødøy	78 %	50 %
118 Meløy	1837 Meløy	53 %	36 %
119 Beiarn	1839 Beiarn	84 %	25 %
120 Fauske - Fuosko	1841 Fauske, 1845 Sørfold, 1840 Saltdal	59 %	42 %
121 Steigen	1848 Steigen	38 %	30 %
122 Lødingen	1851 Lødingen	89 %	67 %
123 Røst	1856 Røst	92 %	62 %
124 Værøy	1857 Værøy	87 %	61 %
125 Vestvågøy	1860 Vestvågøy, 1859 Flakstad	82 %	59 %
126 Vågan	1865 Vågan	79 %	56 %
127 Bø	1867 Bø	75 %	60 %
128 Sortland - Sourta	1866 Hadsel, 1870 Sortland, 1868 Øksnes	76 %	56 %
129 Andøy	1871 Andøy	72 %	43 %
130 Moskenes	1874 Moskenes	95 %	82 %
131 Hamarøy - Hábmer	1875 Hamarøy	64 %	46 %
132 Tromsø	5401 Tromsø, 5422 Balsfjord, 5424 Lyngen, 5423 Karlsøy	64 %	43 %

133 Harstad - Hárstták	5411 Kvæfjord, 1853 Evenes, 5402 Harstad, 5412 Tjeldsund	67 %	43 %
134 Alta	5403 Alta	65 %	48 %
135 Vardø	5404 Vardø	81 %	48 %
136 Vadsø	5405 Vadsø, 5442 Unjargga Nesseby	71 %	57 %
137 Hammerfest	5406 Hammerfest	54 %	31 %
138 Ibestad	5413 Ibestad	91 %	53 %
139 Gratangen	5414 Gratangen	89 %	70 %
140 Salangen	5417 Salangen, 5415 Lavangen	80 %	65 %
141 Målselv	5418 Målselv, 5416 Bardu	65 %	42 %
142 Senja	5421 Senja, 5419 Sørreisa, 5420 Dyrøy	79 %	51 %
143 Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	5425 Storfjord	73 %	33 %
144 Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	5426 Gáivuotna Kåfjord	75 %	57 %
145 Skjervøy	5427 Skjervøy	73 %	48 %
146 Nordreisa	5428 Nordreisa	71 %	61 %
147 Kvænangen	5429 Kvænangen	72 %	34 %
148 Guovdageaidnu - Kautokeino	5430 Guovdageaidnu Kautokeino	75 %	56 %
149 Loppa	5432 Loppa	90 %	43 %
150 Hasvik	5433 Hasvik	73 %	33 %
151 Måsøy	5434 Måsøy	90 %	44 %
152 Nordkapp	5435 Nordkapp	87 %	56 %
153 Porsanger - Porsángu - Porsanki	5436 Porsanger Porsángu Porsanki	74 %	55 %
154 Kárášjohka - Karasjok	5437 Karasjohka Karasjok	64 %	53 %
155 Lebesby	5438 Lebesby, 5439 Gamvik	84 %	63 %
156 Berlevåg	5440 Berlevåg	74 %	53 %
157 Deatnu - Tana	5441 Deatnu tana	72 %	57 %
158 Båtsfjord	5443 Båtsfjord	80 %	55 %
159 Sør-Varanger	5444 Sør-Varanger	56 %	34 %

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter. Vi er et medarbeidereiet konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked. Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett med ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt. Alle offentlige rapporter fra Menon er tilgjengelige på vår hjemmeside www.menon.no.

+47 909 90 102 | post@menon.no | Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo | menon.no